

20. 8. 2003

ID: 21944

Tichý společník

Tichý společník má právo nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů týkajících se podnikání a požadovat stejnopis roční závěrky. Povinnost umožnit nahlížení do dokladů nelze ale vykládat jako povinnost tyto doklady vydat na určitou dobu tichému společníku.

Tichý společník má právo nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů týkajících se podnikání a požadovat stejnopis roční závěrky. Povinnost umožnit nahlížení do dokladů nelze ale vykládat jako povinnost tyto doklady vydat na určitou dobu tichému společníku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17.12.2002, sp.zn. 29 Odo 886/2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce R. G., zastoupeného, advokátem, proti žalované D., spol. s r.o., zastoupené, advokátkou, o plnění povinnosti vůči tichému společníkovi, vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 12 Cm 51/99, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 7. srpna 2001, č.j. 3 Cmo 448/99-113, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Praze shora označeným rozsudkem změnil rozsudek ze dne 13. července 1999, č.j. 12 Cm 51/99-74, jímž Krajský soud v Českých Budějovicích uložil žalované povinnost vydat žalobci proti podpisu vždy na poslední tři pracovní dny kalendářního čtvrtletí obchodní doklady, účetní záznamy, včetně účetních závěrek žalované v rozsahu odůvodňujícím správnost údajů roční účetní závěrky, a to i zpětně počínaje dnem 1. ledna 1996 a rozhodl o nákladech řízení, tak, že žalobu v plném rozsahu zamítl. Odvolací soud rovněž rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů.

Odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně, který po provedeném řízení a dokazování dospěl k závěru, že vklad žalobce jako tichého společníka byl ve smlouvě o tichém společenství uzavřené mezi žalobcem a žalovanou vymezen ve smyslu ustanovení § 674 odst. 1 obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) dostatečně určitě a že žalobce svou povinnost vložit vklad podle této smlouvy splnil, a proto má právo, aby mu žalovaná umožňovala nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů týkajících se žalované a aby mu byl vydán stejnopis roční účetní závěrky, jak ostatně činila žalovaná do okamžiku neshod o finančních záležitostech se žalobcem, dospěl k některým jiným skutkovým zjištěním, jakož i k jinému právnímu posouzení věci.

Podle ustanovení § 675 obch. zák. má tichý společník právo nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů týkajících se podnikání, na němž se účastní, a je oprávněn požadovat stejnopis účetní závěrky. Tomuto právu nahlížet je podle odvolacího soudu nutno rozumět tak, že jde o možnost prohlédnout si doklady v prostorách, ve kterých se účetnictví podnikatele vede za přítomnosti jeho pracovníků nebo toho, kdo pro něho vede účetnictví, a pokud jde o závěrku, má

tichý společník právo požadovat stejnopis roční účetní závěrky. Protože žalobcem formulovaný petit, který zní na povinnost vydat účetní doklady a účetní závěrky (tedy originální doklady), přesahuje povinnost stanovenou zákonem a smlouva o tichém společenství uzavřená mezi žalobcem a žalovanou povinnost přesahující povinnost podle zákonné úpravy nestanovila a není pro to ani jiný právem uznaný důvod, již z tohoto důvodu nelze podle odvolacího soudu žalobě vyhovět. Odvolací soud dále na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že splnění povinnosti vkladu tichého společníka podle smlouvy o tichém společenství, který musí být od počátku veden v účetnictví podnikatele, prokázáno nebylo.

Podle ustanovení § 674 odst. 1 obch. zák. může být předmětem vkladu tichého společníka určitá peněžní částka, určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota využitelná při podnikání. Podle odvolacího soudu může být tedy předmětem vkladu určitý nehmotný statek průmyslového vlastnictví, tedy i tzv. know-how. Za takový nehmotný statek, který může tvořit předmět vkladu, lze pokládat různé specifické výrobně technické, organizační, obchodní a jiné poznatky, z nichž vyplývá předpoklad možnosti dosažení hospodářské výhody při podnikání a které nejsou obecně známé a představují určitou hodnotu, když tento vklad musí být od jeho vložení veden jako hodnota v účetnictví podnikatele. Za takový vklad však nelze uznat obchodní kontakty na třetího podnikatele ani všeobecné zkušenosti z podnikání v daném oboru. A vzhledem k tomu, že předání něčeho jiného jako vkladu tichého společníka prokázáno nebylo, odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně přisvědčil tvrzení žalované, že závazek žalobce vložit vklad podle smlouvy o tichém společenství splněn nebyl, a proto je odstoupení žalované od této smlouvy z tohoto důvodu platné a účinné. Vzhledem k tomu, že žalovaná odstoupila od předmětné smlouvy až po delší době prodlení žalobce se splněním povinnosti vložit vklad, měla být žalovanou poskytnuta žalobci přiměřená dodatečná lhůta ke splnění jeho závazku. I když žalovaná tuto dodatečnou lhůtu žalobci k plnění neposkytla, není její odstoupení od smlouvy neplatné, jen účinky odstoupení nastaly podle ustanovení § 350 odst. 1 obch. zák. až po marném uplynutí přiměřené dodatečné lhůty, která měla být poskytnuta. Odvolací soud tak zaujal jiný právní názor než soud prvního stupně, podle něž žalovaná odstoupením od smlouvy učiněným přibližně až rok a půl poté, kdy se o porušení povinnosti žalobce předat vklad tichého společníka dověděla, jednak promarnila lhůtu „bez zbytečného odkladu“ k případnému odstoupení od smlouvy a jednak tím nepřímou dal najevo, že know how bylo vzdor jejímu tvrzení vloženo, což se potvrdilo i v průběhu řízení u soudu prvního stupně, kdy se prokázalo, že důvodem odstoupení žalované od smlouvy nebylo nevložení know how, nýbrž finanční neshody mezi žalobcem a žalovanou. S ohledem na platné odstoupení od smlouvy tak odvolací soud dospěl k závěru, že žalovaná nebyla povinna žalobci dát účetní doklady a závěrky ani k nahlédnutí.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o skutečnost, že rozsudkem odvolacího soudu bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé. Dovolatel namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování a dále pak z důvodu, že toto rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle jeho názoru vzal odvolací soud v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů či přednesů účastníků nevyplývaly ani jinak nevyšly za řízení najevo, když naopak pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány a za řízení vyšly najevo. Poukazuje na to, že odvolací soud nesprávně vyložil jím aplikovaný právní předpis - obchodní zákoník, když shledal, že žalobní petit přesahuje povinnost stanovenou zákonem. Dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že jeho zjištění o tom, že by měly být žalobcem odnášeny doklady mimo prostory žalované, nemá oporu v provedeném dokazování. Totéž vytýká i jeho dalšímu zjištění, že splnění vkladu tichého společníka nebylo prokázáno. Trvá na tom, že know-how jako vklad žalobce bylo ve smlouvě o tichém společenství dostatečně specifikováno a bylo způsobilé být vkladem, vklad byl žalované předán, ta ho i převzala a potvrdila, přičemž předání vkladu bylo dovozeno před soudem

prvního stupně i z výpovědi svědků. Nesouhlasí tak s posouzením otázky vkladu tak, jak učinil odvolací soud, který podle jeho názoru nepřipustným způsobem možný rozsah vkladu zúžil. Jako důkaz k otázce výkladu termínu „know-how“ předložil dovolatel dovolacímu soudu výklad tohoto pojmu z anglického jazyka učiněný Ing. L. S., tlumočnickem jmenovaným soudem, z něhož je evidentní možnost jeho výkladu ve velice širokém rozpětí, ze kterého je třeba vycházet právě při posuzování vkladu žalobce. Vzhledem k tomu, že žalobce jakožto tichý společník sjednaný vklad předal, není možné uznat následné odstoupení od smlouvy o tichém společenství žalovanou jako platné. Námitku žalované o nezaúčtování vkladu tichého společníka do účetnictví žalované označil za účelovou, přičemž nesplnění této povinnosti žalovanou nemůže jít podle jeho názoru k tíži žalobce, jak nesprávně dovodil odvolací soud, když navíc účetní žalované jako svědkyně vypověděla, že vklad jí nebyl do účetnictví žalované zaúčtován, neboť o existenci smlouvy o tichém společenství nevěděla. Dále poukazuje na to, že mu žalovaná umožňovala po dobu asi jeden a půl roku do jejich účetních dokladů nahlížet a na pravomocný rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. března 1996, č.j. 13 Cm 23/95, který platnost a účinnost smlouvy o tichém společenství ze dne 30. června 1994 uznal a potvrdil naplnění podmínky předání vkladu žalobcem žalované, když i na základě uvedeného rozsudku žalovaná vůči žalobci své povinnosti plnila. Protože v rámci řízení před soudy obou stupňů žalobce podrobně a prokazatelně oprávněnost svých nároků doložil, navrhuje dovolacímu soudu, aby napadené rozhodnutí odvolacího soudu jako nesprávné zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že podle jejího názoru vychází rozhodnutí odvolacího soudu ze skutkového zjištění, které má oporu v provedeném dokazování a plně odpovídá obsahu spisu, přičemž i po právní stránce byla věc odvolacím soudem posouzena správně. Z provedeného dokazování podle jejího mínění jednoznačně vyplynulo, že jednak žalobcem tvrzený předmět vkladu nebyl způsobilý předmětem vkladu být a jednak vklad jako takový předán nebyl, takže závěr odvolacího soudu o tom, že žalovaná od smlouvy o tichém společenství odstoupila po právu, je správný. Zcela se s odvolacím soudem ztotožňuje i jeho posouzení žalobního petitu, který označil za přesahující povinnost stanovenou zákonem. V souvislosti s tvrzením žalobce o postupném předávání vkladu poukazuje na zákonnou povinnost tichého společníka předat předmět vkladu podnikateli bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy o tichém společenství, není-li v ní sjednána lhůta, do níž má být vklad předán, což v předmětné smlouvě ujednáno nebylo. K žalobcově argumentaci v závěru jeho dovolání ve prospěch správnosti žalobou uplatněného petitu směřujícího k vydání dokladů, ve které se odvolává na rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích č.j. Cm 23/95, pak žalovaná uvádí, že tento rozsudek ukládá žalované pouze povinnost umožnit žalobci do příslušných dokladů nahlížet, nikoliv tyto doklady žalobci vydat, takže citovaným rozsudkem rozsah zákonné povinnosti na rozdíl od sporného petitu překročen není. V závěru svého vyjádření proto žalovaná navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání žalobce zamítl.

Podle bodu 17., hlavy I., části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001 – dále též jen „o. s. ř.“). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud věc ve shodě s bodem 15., hlavy I. části dvanácté zákona č. [30/2000](#) Sb. rovněž projednal podle dosavadního znění občanského soudního řádu, jak sám výslovně zmínil v důvodech rozsudku.

Dovolání je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť směřuje proti rozsudku odvolacího

soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, není však důvodné.

Dovolacímu přezkumu ve smyslu § 242 odst. 3, věty první o. s. ř. Nejvyšší soud nejprve podrobil otázku, zda žalobou uplatněné právo tichého společníka domáhat se na podnikateli vydání obchodních a účetních dokladů proti podpisu na určitou dobu vyplývá z právního předpisu nebo ze smlouvy o tichém společenství, neboť její řešení je podle dovolatele v rozhodnutí odvolacího soudu založeno na nesprávném právním posouzení věci [dovolací důvod uvedený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř.].

O nesprávné právní posouzení věci či nesprávné právní otázky ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. se jedná v případě, že odvolací soud na zjištěný skutkový stav použije nesprávný právní předpis nebo správně použitý právní předpis nesprávně vyloží, případně nesprávně aplikuje.

Podle § 675 obch. zák. je tichý společník oprávněn nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů týkajících se podnikání, na němž se účastní, a je oprávněn požadovat stejnopis roční závěrky. S ohledem na dispozitivní povahu tohoto ustanovení (srov. § 263 obch. zák.) si strany ve smlouvě o tichém společenství mohly sjednat odchylnou úpravu, což však, jak již konstatoval odvolací soud, neučinili. Oprávněnost žalobního nároku v otázce shora vymezené bylo proto třeba poměřovat pouze ustanovením § 675 obch. zák.

I když tichý společník není oprávněn se přímo účastnit podnikání podnikatele (a tudíž nemá právo rozhodovat o obchodních záležitostech podnikatele ani jeho jménem jednat navenek), má podnikání podnikatele vliv na zisk či ztrátu tichého společníka. Proto mu obchodní zákoník v § 675 zaručuje jistou míru informovanosti a kontroly podnikatelské činnosti podnikatele tím, že ho opravňuje nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů týkajících se podnikání a požadovat stejnopis roční závěrky. Těmto oprávněním tichého společníka pak odpovídají povinnosti podnikatele umožnit mu nahlížení do těchto dokladů a poskytnout mu stejnopis účetní závěrky. I když lze předpokládat, že nahlížení tichého společníka do dokladů podnikatele bude uskutečňováno obvykle v příslušných prostorách podnikatele, zákon tato oprávnění (a odpovídající povinnosti) pouze na ně neváže, jak nesprávně vyložil odvolací soud. Naopak ustanovení § 675 obch. zák. nevylučuje, aby k nahlížení do dokladů došlo v jakémkoli jiném vhodném místě.

Nicméně, i přes tuto (pro rozhodnutí o věci nepodstatnou) odlišnost se Nejvyšší soud ztotožňuje se závěrem odvolacího soudu o tom, že právo žalobce jako tichého společníka, uplatněné žalobou, přesahuje odpovídající povinnost žalované jako podnikatelky vyplývající z § 675 obch. zák. Povinnost umožnit nahlížení do dokladů ve smyslu tohoto ustanovení nejen pojmově a obsahově, ale též z hlediska účelu tohoto ustanovení (umožnit tichému společníku určitou míru vědomosti o výsledcích podnikání z dokladů, které zůstávají i nadále v dispozici podnikatele) vylučuje možnost jejího výkladu jako povinnosti tyto doklady vydat na určitou dobu tichému společníku. I když též tímto způsobem (pokud by se pro něj dobrovolně rozhodl) by podnikatel splnil svoji povinnost vyplývající z § 675 obch. zák., nelze povinnost podnikatele vydat tichému společníku obchodní a účetní doklady z ustanovení § 675 obch. zák. dovodit a tedy i zavázat podnikatele k jejímu splnění.

Proto závěr odvolacího soudu o tom, že již z tohoto důvodu nelze žalobě na splnění povinnosti vydat obchodní a účetní doklady a závěrky vyhovět, neboť smlouva o tichém společenství takovou

povinnost nestanoví a není pro to ani jiný právem uznaný důvod, je správný.

Je-li žaloba na plnění nedůvodná již proto, že vymáhaná povinnost plnit co do uplatněného obsahu nevyplývá ani ze smlouvy, ani z právního předpisu, a ani zde není jiný důvod uznaný právem pro plnění takové povinnosti, pak zamítnutí žaloby odůvodňuje již tento závěr a je proto nadbytečné provádět skutková zjištění a právní posouzení týkající se dalších podmínek vzniku a trvání žalobou uplatněného nároku (shodně srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. února 1998, sp. zn. 23 Cdo 280/98, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, sešit č. 12, ročník 98 pod číslem 86). To, zda jsou či nejsou v takovém případě naplněny další znaky skutkové podstaty aplikované právní normy, totiž nemůže na zamítavém výroku soudu nic změnit a je proto pro rozhodnutí soudu o žalobním nároku nerozhodná.

Tak je tomu i v této věci v otázkách předání vkladu a odstoupení od smlouvy, neboť jakýkoli výsledek jejich skutkových a právních posouzení nemůže nic změnit na závěru o nedostatku (neexistenci) povinnosti žalované vydat předmětné doklady žalobci.

Z téhož důvodu se Nejvyšší soud nezabýval dalšími námitkami žalobce uplatněnými v dovolání, které, i kdyby byly důvodné, by správnost zamítavého výroku a rozsudku odvolacího soudu nemohly zvrátit.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Valná hromada](#)
- [Směnečný a šekový platební rozkaz, prominutí zmeškání lhůty \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o dílo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Veřejné zakázky](#)
- [Výklad právních předpisů, přepravní smlouva](#)
- [Smluvní pokuta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zpráva o vztazích](#)
- [Zákaz konkurence](#)
- [Výpořadací podíl v bytovém družstvu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Základní kapitál](#)